

Humanistiska programmet

UPPFÖLJNING AV GYMNASIESKOLAN 2019

Denna publikation är ett utdrag ur Skolverkets rapport "Uppföljning av gymnasieskolan 2019". Rapporten publiceras årligen och finns i sin helhet i Skolverkets publikationsdatabas.

Förklaringar och definitioner av måtten i tabellerna finns i Skolverkets rapport "Uppföljning av gymnasieskolan 2019".

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer

Grafisk produktion: AB Typoform
Omslagsbild: Getty Images

Skolverket, Stockholm 2019

Humanistiska programmet

Efter examen från humanistiska programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst humaniora och samhällsvetenskap. Programmet har två inriktningar: *kultur* samt *språk*.

Elever på programmet

Elevantalet på programmet har kontinuerligt minskat sedan 2011. Hösten 2018 var det 760 elever som påbörjade studier på programmet. Detta var en ökning i elevantal jämfört med året innan men då elevkullen i sin helhet har ökat utgör de inte en större andel av eleverna på nationella program, däremot utgör de en något större andel av eleverna på högskoleförberedande program, en ökning från 1,0 procent till 1,1 procent. Det är fler elever som påbörjar programmet än som har sökt det i första hand. Detta kan ge upphov till programbyten senare under studierna. Totalt är det under innevarande läsår 2 218 elever som läser på programmet.

Andelen elever som är kvar på programmet efter ett år är 88 procent. Andelen som slutfört gymnasieutbildningen med examen efter tre år från samma program är 70 procent. De flesta elever som har lämnat programmet efter ett eller två år har i huvudsak gått till ett annat högskoleförberedande program.

Av de elever som påbörjade programmet 2015 är det 77 procent som har slutfört en gymnasieutbildning med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng tre år senare. Av dessa är det 74 procentenheter som har fullföljt med examen. Av de elever som slutförde programmet 2018, oavsett startår, med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng var det 95 procent som slutförde med examen. Det var 27 procent som läste utökat program.

Av den andra kullen elever som lämnade programmet med examen var det ett år efter avslutade studier 13 procent av ungdomarna som hade en etablerad position på arbetsmarknaden medan 57 procent var studerande.

Tabell 103. Elever på humanistiska programmet.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Sökande och nybörjare								
Antal förstahandssökande	1 160	973	852	816	906	832	729	723
Andel (%) av förstahandssökande alla nationella program	1	0,9	0,8	0,8	0,9	0,8	0,6	0,6
Antal nybörjarelever i år 1	1 095	953	743	741	810	789	623	665
Andel (%) nybörjare	93,3	92,2	90,1	91,4	91	91,5	91,1	87,8
Genomsnittligt meritvärde från grundskolan	248	243,5	243,7	246,8	249	252	254	253,6
Andel (%) elever i år 1...								
av hela elevkullen	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5
på nationella program	1,1	1	0,8	0,8	0,9	0,9	0,7	0,7
på högskoleförberedande program	1,7	1,6	1,3	1,3	1,4	1,3	1	1,1
Antal elever på programmet...								
varav antal elever i år 1	1 181	1 036	827	814	891	868	688	760
varav antal elever i år 2	-	1 112	946	766	765	838	805	664
varav antal elever i år 3	-	-	1 102	958	758	748	826	794
Totalt antal elever samtliga år	1 181	2 148	2 875	2 538	2 414	2 454	2 319	2 218
Fördelningar								
Andel (%) kvinnor	81,2	80,1	82,1	82,9	82,9	82,3	81,7	81,6
Andel (%) män	18,8	19,9	17,9	17,1	17,1	17,7	18,3	18,4
Andel (%) svensk bakgrund	85,5	85,1	85,5	84,2	83,8	81,9	80,2	78,2
Andel (%) utländsk bakgrund	14,5	14,9	14,5	15,8	16,2	18,1	19,8	21,8
Andel (%) offentlig huvudman	85,9	85,8	85,8	85,8	86	87,3	87	86,4
Andel (%) enskild huvudman	14,1	14,2	14,2	14,2	14	12,7	13	13,6
Andel (%) föräldrar med högst gymnasial utbildning	36,8	34,2	33,9	33,6	33,1	33,2	32,4	32,1
Andel (%) föräldrar med eftergymnasial utbildning	63,2	65,8	66,1	66,4	66,9	66,8	67,6	67,9

Tabell 104. Elever med registrerad inriktning i år 3 på humanistiska programmet.

	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Totalt antal elever med registrerad inriktning i år 3	1 039	946	749	733	814	783
Andel (%) av eleverna i år 3	94,3	98,7	98,8	98	98,5	98,6
Kultur antal elever	367	362	294	291	369	372
Andel (%) av eleverna	35,3	38,3	39,3	39,7	45,3	47,5
Andel (%) av kvinnorna	33,5	37	38,1	39,9	44	46,9
Andel (%) av männen	42,7	43,7	45,9	38,5	51,4	50,0
Språk antal elever	672	584	455	442	445	411
Andel (%) av eleverna	64,7	61,7	60,7	60,3	54,7	52,5
Andel (%) av kvinnorna	66,5	63	61,9	60,1	56	53,1
Andel (%) av männen	57,3	56,3	54,1	61,5	48,6	50,0

Programmets spridning i landet

Tabell 105. Humanistiska programmets spridning i landet, år 1.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Antal skolkommuner där programmet finns i år 1	67	51	41	37	39	36	30	28
Antal skolenheter som har programmet i år 1	-	69	54	54	54	49	44	40
varav offentlig huvudman	-	54	40	39	41	39	35	31
varav enskild huvudman	-	15	14	15	13	10	9	9

Elevflöden i programmet

Tabell 106. Andel (%) elever på humanistiska programmet som avbryter, byter från samt slutför programmet.

		Nyborjare 2011	Nyborjare 2012	Nyborjare 2013	Nyborjare 2014	Nyborjare 2015	Nyborjare 2016	Nyborjare 2017
Antal nyborjare		1 095	953	743	741	810	789	623
Efter ett år	Elever kvar på samma program	81,4	82,1	84,9	87,3	86,5	85	88,3
	Bytt till yrkesprogram	2,3	2,6	2,2	2,4	2,3	2,8	..
	Bytt till (annat) högskoleförberedande program	13,2	12,4	10	9	7,9	9,3	7,9
	Bytt till introduktionsprogram	0,1
	Ej registrerad i gymnasieskolan	3	2,9	3	1,2	2,8	2,8	2,2
Efter två år	Elever kvar på samma program	79,4	79,6	82	83,9	84,4	83,9	
	Bytt till yrkesprogram	2,6	2,6	2,2	2,7	2,5	3,0	
	Bytt till (annat) högskoleförberedande program	14,6	13,4	12,1	9,0	9,0	9,8	
	Bytt till introduktionsprogram	0,1	0,3	0,3	.	0,4	0,1	
	Ej registrerad i gymnasieskolan	3,3	4	3,5	4,3	3,7	3,2	
Efter tre år	Andel (%) med examen från samma program	63,9	64,8	68	67,7	69,8		

Tabell 107. Studieresultat och etablering på arbetsmarknaden för elever på humanistiska programmet.

		Examensår 2014	Examensår 2015	Examensår 2016	Examensår 2017	Examensår 2018
Studieresultat	Antal elever som har avslutat gymnasieskolan på programmet	886	813	638	642	705
	Andel (%) som har lämnat programmet med examen	94,2	92,1	94,8	94,1	95,2
Ett år efter avslutade gymnasiestudier	Andel (%) etablerade på arbetsmarknaden	11,2	12,5			
	Andel (%) studerande	55,0	57,4			

Tabell 108. Genomströmning för nybörjarelever på humanistiska programmet ht 2015, resultat efter tre års studier.

	Antal nybörjare ht 2015	Total andel (%) av-gångselever	Andel (%) med examen	Andel (%) med studiebevis (ej examen)	Andel (%) som slutfört utbildningen inom samma program	Andel (%) kvar i gymnasieskolan hösten 2018
Nationella program totalt	85 674	82,5	76,1	6,4	79,8	8,0
Högskoleförberedande program totalt	60 242	84,1	77,9	6,3	81,1	7,7
Humanistiska programmet	810	77,4	74,1	3,3	72,5	10,5
Kvinnor	661	79,1	75,9	3,2	74,1	9,2
Män	149	69,8	65,8	4,0	65,1	16,1
Svensk bakgrund	677	79,0	76,1	3,0	74,7	10,0
Utländsk bakgrund	133	69,2	63,9	5,3	60,9	12,8
Offentlig huvudman	689	79,4	74,9	9,0
Enskild huvudman	121	66,1	58,7	19,0
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå						
– eftergymnasial	554	79,8	77,4	2,3	74,5	11,2
– gymnasial	244	71,7	66,4	5,3	67,2	9,4

Tabell 109. Studieresultat för elever som har avslutat gymnasieskolan på humanistiska programmet vt 2018.

	Antal elever	Därav: Andel (%) med examen	Andel (%) med studiebevis (ej examen)	Andel (%) med utökad program	Genomsnittlig betygspoäng
Nationella program totalt	81 536	90,4	9,6	30,6	14,3
Högskoleförberedande program totalt	55 568	91,4	8,6	26,1	14,8
Humanistiska programmet	705	95,2	4,8	27,4	15,9
Kvinnor	586	95,6	4,4	28,7	15,9
Män	119	93,3	6,7	21,0	15,6
Svensk bakgrund	595	96,0	4,0	25,2	16,0
Utländsk bakgrund	109	90,8	9,2	39,4	15,0
Offentlig huvudman	624	25,0	15,8
Enskild huvudman	81	45,7	16,1
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå					
– eftergymnasial	490	96,9	3,1	28,0	16,2
– gymnasial	205	91,7	8,3	25,9	15,2

Kvinnor och män på programmet

Av eleverna på programmet är det 82 procent kvinnor. Andelen har varit relativt stabil sedan 2011. Kvinnorna väljer i störst utsträckning, 53 procent, att läsa inriktningen *språk* medan männen på programmet fördelar sig jämnt mellan programmets två inriktningar *språk* och *kultur*. Inriktningen *kultur* har kontinuerligt ökat i andel sedan 2011, från 35 procent av eleverna till 48 procent.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2015 var det 76 procent av kvinnorna som tre år senare erhöll en examen och 66 procent av männen.

Kvinnor som slutförde sina studier på programmet 2018 med antingen examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng hade till 29 procent läst utökat program. Bland männen var det 21 procent som läst utökat program.

Enskild och offentlig huvudman

Programmet finns på 40 skolenheter i 28 skolkommuner. Det är 23 procent av skolenheterna som har enskild huvudman och 14 procent av eleverna läser hos dessa. Andelen elever som läser hos enskild huvudman har varit stabil sedan 2011 medan andelen fristående skolenheter har varierat både uppåt och nedåt under åren. Det begränsade antalet skolenheter som ger programmet kan ge upphov till stora procentuella svängningar.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2015 var det 66 procent av eleverna hos enskild huvudman och 79 procent av eleverna hos offentlig huvudman som tre år senare erhöll en examen eller ett studiebevis om minst 2 500 poäng. För elever som har lämnat gymnasieskolan från programmet hos enskild huvudman 2018 med antingen examen eller studiebevis om 2 500 poäng är det 46 procent av eleverna som har läst utökat program. För elever som slutfört programmet hos offentlig huvudman är det 25 procent som har läst utökat program.

Svensk eller utländsk bakgrund

Det är 22 procent av eleverna på programmet som har utländsk bakgrund. Andelen har ökat sedan 2011. Det är en större andel av eleverna med svensk bakgrund, 79 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen tre år efter påbörjade studier på programmet än elever med utländsk bakgrund, 69 procent. För de elever som slutförde sin gymnasieutbildning på programmet 2018 med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng var det 25 procent av eleverna med svensk bakgrund som hade läst utökat program. För elever med utländsk bakgrund var det 39 procent som hade läst utökat program.

Föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning

Det är 68 procent av eleverna på programmet vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning. Andelen har ökat sedan 2011 då den var 63 procent. Det är en större andel av eleverna vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning, 80 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen tre år efter påbörjade studier på programmet än elever vars föräldrar som högst har en gymnasial utbildning, 72 procent. För de elever som slutförde sin gymnasieutbildning på programmet 2018 med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng var det 28 procent av eleverna vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning som

hade läst utökat program. För elever vars föräldrar som högst har en gymnasial utbildning var det 26 procent som hade läst utökat program.

Kommentar om humanistiska programmet

Humanistiska programmet är ett litet men livaktigt program på många av de platser där det erbjuds. På vissa håll ges programmet i år 1 med endast ett par elever medan det på andra håll fyller två klasser, en med inriktning kultur och en med inriktning språk. Sedan läsåret 2012/13 har antalet skolor som erbjuder programmet minskat från 69 till 40 skolenheter. På vissa andra skolor har istället antalet elever ökat sedan programmet startade. Eftersom programmet inte erbjuds i stora delar av landet blir det ett osynligt och i praktiken omöjligt val för många.

Svårigheterna att attrahera elever och för huvudmän att erbjuda programmet är en bild som återkommit i tidigare uppföljningar av gymnasiereformen och i utredningen *En gymnasieutbildning för alla*.¹ Mot den bakgrunden undersökte Skolverket på regeringens uppdrag olika sätt att göra programmet attraktivare för fler genom en förändring av programstrukturen.² De möjligheter som Skolverket undersökte var en sammanslagning av programmets två inriktningar, en utökning med en tredje inriktning, en flytt av programmets innehåll till samhällsvetenskapsprogrammet och ett namnbyte på programmet. De olika alternativen diskuterades med verksamma lärare, rektorer och företrädare för huvudmän och ett förslag på en sammanslagning av programmets två inriktningar remitterades. Av de synpunkter som kom in framgick att flera skolors erfarenhet är att elever ofta är intresserade av att fördjupa sig inom antingen kultur eller språk som uppfattas som tydligt separerade spår, ofta med varsin identitet. Därför fanns det också en oro att en sammanslagning skulle stöta bort stora delar av den elevgrupp som idag söker programmet. Samtidigt föreföll det upplevda behovet av förändringar av programmets innehåll vara små även om det fanns flera röster för både en tredje inriktning och en flytt av programmets innehåll till samhällsvetenskapsprogrammet. Skolverket bedömde sammanfattningsvis att det var motiverat att föreslå andra åtgärder än en förändring av inriktningarna för att förbättra förutsättningarna för humanistiska programmet.

Mot bakgrund av detta redovisade Skolverket bland annat följande förslag till regeringen för att säkerställa att språk och humaniora erbjuds i gymnasieskolan. Programfördjupningen på humanistiska programmet föreslogs utvidgas med ämnena affärskommunikation, aktiviteter och värdskap samt reseproduktion och marknadsföring så att de skolor som så önskar kan erbjuda sådana fördjupningar. Skolverket föreslog även att det införs en rätt på alla nationella program att inom individuellt val läsa minst en kurs i moderna språk och att även på längre sikt se över möjligheterna på alla högskoleförberedande program att inkludera filosofi och språk. På en mer övergripande nivå föreslog myndigheten att en nationell språkstrategi utvecklas där även inrättandet av ett nationellt centrum för språk ingår. Ett sådant centrum skulle bland annat kunna komplettera Skolverket i att möta det behov av informationsinsatser om språk och

1 SOU 2016:77 *En gymnasieutbildning för alla*.

2 Skolverket, *Redovisning av uppdrag om förändringar av nationella program i gymnasieskolan samt av förslag utifrån propositionen Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program*, 2018.

humaniora som länge har efterfrågats av lärare och rektorer på humanistiska programmet. Slutligen föreslog Skolverket en begränsning av alternativen inom språkvalet på grundskolan för att öka antalet elever som får med sig erfarenhet av studier i moderna språk till gymnasieskolan. Redovisningen lämnades i juni 2018 för vidare behandling av regeringen.